

واکسن کرونا در صورت تایید، به چه کسانی باید تزریق شود؟

واکسن کرونا؛ کلیدواژه‌ای که این روزها جهان را به خود مشغول کرده و همه امید دارند تا هرچه زودتر بر کرونای جان‌گش غالب شوند.

واکسن کرونا؛ کلیدواژه ای که این روزها جهان را به خود مشغول کرده و همه امید دارند تا هرچه زودتر بر کرونای جان‌گش غالب شوند. حال باید پرسید در صورت تایید هر یک از واکسن‌های تولید شده، با توجه به عدم امکان دسترسی تمام ساکنان زمین به آن در مراحل ابتدایی کار، حداقل در کشور خودمان چه کسانی در اولویت تزریق آن خواهند بود؟

به گزارش ایسنا، این روزها بازار بحث درباره تولید واکسن کرونا داغ است و هر روز خبرهایی از موفقیت و تاثیر واکسن کرونا در جهان مخابره می‌شود. در کشور ما نیز چشم امید به دانشمندان است که برای تولید داخلی این واکسن تلاش می‌کنند. البته سید خریدمان نیز در سطح بین‌المللی آماده است تا اگر واکسنی در دنیا ساخته شد و مورد تایید قرار گرفت، آن را برای مردم خریداری کنیم.

البته باید به این نکته توجه کنیم که طبیعتاً اگر واکسنی در هر کجای عالم ساخته شود، اولاً به راحتی در اختیارمان قرار نمی‌گیرد و ممکن است طی فرآیندی زمان‌بر به این واکسن دسترسی پیدا کنیم. از طرفی دانشمندان کشور خودمان نیز در تکاپوی ساخت واکسن کرونا هستند و به گفته وزارت بهداشت یکی از این واکسن‌ها تاییدیه تست انسانی را گرفته و بزودی فاز مطالعات انسانی این واکسن در کشورمان کلید می‌خورد. از سوی دیگر سازمان بهداشت جهانی در راستای دسترسی همه کشورها به واکسن کرونا، مجموعه‌ای به نام "کووکس" راه‌اندازی کرده و کشور ما نیز سید خریدمان را در صف کووکس گذاشته تا اگر واکسنی مورد تایید سازمان بهداشت جهانی بود، بتواند آن را خریداری کند.

اما، حتی اگر واکسن کرونا وارد فاز تولید انبوه در گوشه‌ای از جهان شود، باز هم باید پرسید آیا تولید واکسن به تنهایی کافی است؟ قطعاً خیر. همچنین اگر واکسن کرونا در دسترس کشورمان قرار گیرد، آیا کافی است؟، باز هم پاسخ منفی است؛ چراکه قطعاً میزان واکسنی که در اختیارمان قرار می‌گیرد به اندازه تمام جمعیت کشور نخواهد بود.

در همین راستا وزیر بهداشت اخیراً اعلام کرد که "تامین واکسن را از سه طریق دنبال می‌کنیم؛ یکی از طریق خرید واکسن از مجموعه کووکس سازمان بهداشت جهانی است که قرار شده ۱۶ میلیون و ۸۰۰ هزار دوز واکسن کرونا را از طریق کووکس وارد می‌کنیم که این میزان حدود هشت میلیون و ۴۰۰ نفر را پوشش می‌دهد یعنی حدود ۱۰ درصد از جمعیت کشور. همچنین حدود ۵.۵ میلیون دوز را در قالب قرارداد مشترک تولید با یکی از کمپانی‌های صاحب نام دنبال می‌کنیم. حدود ۲۰ میلیون دوز را از کمپانی دیگری در دنیا می‌خریم و نهایتاً بین ۴۱ تا ۴۲ میلیون دوز واکسن را برای ۲۰ تا ۲۱ میلیون نفر از جمعیت مان داریم تدارک می‌بینیم؛ چراکه واکسن کووید-۱۹ دو دوزه است و باید در دو مرتبه تزریق کرد."

بنابراین از آنجا که فعلاً تزریق همگانی واکسن کرونا امکان‌پذیر نیست، همین حالا باید به این سوالات اساسی پاسخ دهیم که اولاً چه کسانی باید ابتدا واکسن آنفلوآنزا را تزریق کنند و اولویت بندی در این باره چگونه خواهد بود؟، دوماً این اولویت‌ها بر اساس چه شاخص‌هایی تعیین شده و سوماً آیا مورد پذیرش جامعه خواهند بود؟.

در نهایت بدیهی است که اولویت‌های تزریق واکسن کرونایی که ممکن است در آینده در اختیارمان قرار گیرد، نه بر اساس جایگاه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، بلکه باید بر اساس شاخص‌های متقن و دقیق سلامت و بر اساس شرایط جامعه ما تعیین شده و به صورت شفاف مطرح شوند تا به این ترتیب آنچه در زمینه واکسن آنفلوآنزا در سال جاری اتفاق افتاد و حساسیت اجتماعی بالایی را به دنبال داشت، مجدداً رخ ندهد.

بر این اساس برای پاسخ به این پرسش‌ها با دکتر احسان شمس‌ی کوشکی - دبیر کمیته ملی اخلاق در پژوهش وزارت بهداشت و عضو کمیته اخلاق توزیع واکسن در سازمان بهداشت جهانی به گفت‌وگو نشستیم که در ادامه می‌آید:

عدالت در سلامت در زمان پاندمی

دکتر احسان شمس‌ی کوشکی در گفت‌وگو با ایسنا، درباره لزوم اولویت بندی گروه‌هایی که باید بعد از دسترسی به واکسن کرونا در کشور آن را دریافت کنند، گفت: اولویت بندی خدمات سلامت، موضوعی است که تحت عناوینی مانند عدالت در سلامت یا توزیع منصفانه و عادلانه منابع سلامت، در حوزه اخلاق پزشکی بسیار مورد توجه قرار گرفته است. زیرا منابع سلامت همیشه محدود هستند. حال دوران پاندمی کرونا هم این محدودیت‌ها را پررنگ‌تر کرده است. به عنوان مثال بحث توزیع تخت‌های ICU، توزیع داروهای خاص و در حال حاضر هم توزیع واکسن‌های کرونا که یا خودمان آن را تولید کنیم و یا از کشور دیگری وارد کنیم، مباحثی هستند که مورد توجه قرار دارند.

وی افزود: به هر حال حتی اگر بتوانیم از طریق مکانیزم کووکس که مجموعه زیر نظر سازمان جهانی بهداشت است، دارو و واکسن کرونا را برای ۲۰ درصد جمعیت مان هم دریافت کنیم، باید بتوانیم اولویت بندی کنیم. کووکس تعهد تامین واکسن ۲۰ درصد از جمعیت کشور را به ما داده است. حتی اگر این میزان واکسن هم در اختیار ما قرار گیرد، به صورت تدریجی و بخش‌بخش وارد کشور خواهد شد. بنابراین موضوع اولویت بندی خدمات سلامت و به ویژه مساله کنونی ما یعنی اولویت بندی برای تزریق واکسن کووید-۱۹، مساله بسیار مهمی است.

حساسیت‌های اجتماعی برای واکسن کرونا و تجربه واکسن آنفلوآنزا

شمس‌ی کوشکی ادامه داد: در عین حال این اولویت بندی‌ها باید بر اساس شاخص‌های روشن و شفاف شاخص بندی شود. تجربه واکسن آنفلوآنزا که تعداد محدودی از آن وارد کشور شد، به ما نشان داد که چقدر در این زمینه حساسیت اجتماعی داریم. به عنوان مثال ۱۵۰۰ واکسنی که طی پروسه‌ای به داروخانه مجلس شورای اسلامی داده شده بود و عکس‌العمل‌های اجتماعی را به دنبال داشت، نشان از حساسیت جامعه در این حوزه داشت. به هر حال جامعه مطالبه کرد که بر چه اساسی این واکسن‌ها را به مجلس ارائه داده‌اند. حال درباره واکسن کرونا قطعاً این حساسیت بالاتر است. زیرا واکسنی است که در صورت موفقیت می‌تواند مردم را به زندگی عادی برگرداند. بنابراین حساسیت‌های اجتماعی روی آن زیاد است و باید در توزیع این واکسن دقت زیادی شود و نیازمند شاخص‌های کاملاً شفاف و منصفانه است که این موضوع هم در حوزه اخلاق پزشکی است.

وی با اشاره به شاخص‌هایی که باید در اولویت بندی تزریق واکسن کرونا مورد توجه قرار گیرند، گفت: شاخص اصلی سوردسانی به جامعه و کنترل موضوع است و بر همین اساس معمولاً ارائه‌کنندگان خدمات سلامت که در خط اول ارائه خدمت هستند، اولویت تزریق این واکسن را دارند. زیرا از بین رفتن هر یک از این افراد، می‌تواند تعداد زیادی از مردم را دچار مشکل کند. شاخص دیگر در اولویت بندی دریافت منابع سلامت، بحث آسیب‌پذیری است. معمولاً گروه‌هایی که آسیب‌پذیرتر هستند در اولویت قرار دارند. مانند افراد دارای سن بالا، مبتلایان به بیماری‌های زمینه‌ای و ... حال اگر فردی سن بالا دارد و یک بیماری زمینه‌ای جدی هم دارد، درجه اولویتش افزایش می‌یابد. یک شاخص دیگر، نقش افراد در زنجیره انتقال بیماری است. به عنوان مثال شاید ما به این نتیجه برسیم که اگر رانندگان وسایل حمل و نقل عمومی بیشترین افرادی هستند که ممکن است بیماری را منتشر کنند، باید برای نفع جامعه آنها را در اولویت قرار دهیم.

در اولویت بندی‌ها نقش مردم دیده شود

شمس‌ی کوشکی تاکید کرد: بنابراین واقعیت این است که شاخص‌ها می‌تواند بسیار متنوع باشد، اما در مجموع بحث آسیب‌پذیری، نقش افراد در شکستن زنجیره بیماری و پرسنل خدمات بهداشتی و درمانی از اولویت‌های مهم در این حوزه محسوب می‌شوند. نکته مهم این است که باید در این شاخص بندی‌ها نقش مردم هم دیده شود و نمایندگان جامعه هم باید درباره این ملاک‌ها صحبت کنند تا برای جامعه موجه باشد و مردم احساس بی‌عدالتی نکنند. بنابراین در ترکیب تیم تصمیم‌گیر باید به نوعی نمایندگان جامعه هم حضور داشته باشند و کمک کنند.

وی تاکید کرد: به عنوان مثال در کشورهای غربی اعلام می‌شود که سالمندانی که در خانه‌های سالمندان زندگی می‌کنند، در اولویت تزریق واکسن هستند. زیرا در این کشورها تعداد این افراد بالاست و اگر یک نفرشان مبتلا شود، ممکن است همه آن جمعیت در معرض خطر قرار گیرند، به این صورت تقسیم بندی می‌کنند. بنابراین باید در یک کار تحقیقاتی و فنی بررسی کنیم که آیا ما در کشورمان چنین کلونی‌هایی داریم یا خیر. ممکن است زمانی به این نتیجه برسیم که گروه‌هایی از افراد آسیب‌پذیر هستند که باهم زندگی می‌کنند. ممکن است ساکنان خانه‌های سالمندان و افراد بی‌خانمان یکی از اولویت‌های ما باشند. بنابراین باید شاخص‌های آسیب‌پذیری، شاخص‌های زنجیره انتقال و ... را در نظر بگیریم و سپس اولویت بندی کنیم. هرچقدر این روال با دقت بیشتری انجام شود، از واکسن استفاده بهتری می‌شود. هدف نهایی هم این است که بتوانیم سریعاً زنجیره انتقال بیماری را کنترل کنیم و افراد آسیب‌پذیر را از مرگ نجات دهیم.

چه کسی مسئول اولویت بندی برای واکسن کروناست؟

شمسی کوشکی اظهار کرد: به نظر می رسد کمیته ملی اخلاق بالینی وزارت بهداشت که اعضای آن با حکم وزیر بهداشت تعیین می شوند و رییس آن معاون درمان وزارت بهداشت است، باید مرجع تدوین پیش نویس اولیه در این باره باشد و شورای عالی اخلاق پزشکی وزارت بهداشت هم که رییس آن شخص وزیر بهداشت است، می تواند نتیجه کمیته ملی اخلاق بالینی را تصویب کند تا بر اساس آن عمل شود.

چه کنیم که واکسن کرونا در معرض بازار سیاه قرار نگیرد؟

وی درباره نحوه توزیع واکسن کرونا نیز گفت: نحوه توزیع واکسن کرونا هم بحث بسیار مهمی است. اشکالی که وجود دارد، این است که نظام توزیع در مواردی که میزان یک دارو یا فرآورده کم است، در معرض فساد و بازار سیاه قرار می گیرد. باید در اولویت بندی هایی که انجام می شود، نظام توزیع هم در نظر گرفته شود. طراحی نظام توزیع کار پرچالش و سختی است؛ چراکه توزیع منابع محدود کار دشواری است و باید توجه شود که پارتی بازی نشود و به دست مصرف کننده اصلی برسد.

شمسی کوشکی همچنین گفت: خوشبختانه در کشور ما ساختار وزارت بهداشت بسیار گسترده است؛ به طوری که در روستاها خانه بهداشت و بهورز داریم، در شهرها مراکز بهداشتی شهری داریم. بنابراین واکسن کرونا هم باید از طریق وزارت بهداشت توزیع شود، اما مکانیزم توزیع باید به گونه ای باشد که شاخص ها، مصرف کنندگان نهایی و... مشخص باشد. در این زمینه هم پرونده الکترونیک سلامت کمک کننده است. البته هرچند که در سال های اخیر تلاش های زیادی برای ایجاد پرونده الکترونیک سلامت شده است، اما هنوز آنطور که باید اتفاق نیفتاده است. باید این موارد با استفاده از سامانه هایی که در کشور داریم، ثبت شود و حتما باید نظارت و پیش بینی های دقیقی برای افرادی که از این شاخص ها عدول می کنند، انجام شود.

استثنا در تزریق واکسن کرونا!

وی درباره امکان استثنا قرار دادن در شاخص ها و اولویت های توزیع منابع محدود سلامت مانند بحث واکسن کرونا، گفت: اگر قرار باشد در هر سیستمی استثنا قائل شویم، یکدستی سیستم از بین می رود. مانند سدی است که آن را سوراخ کنیم که به تدریج بزرگ می شود و در نهایت می شکند. بنابراین باید کاملا به ملاک هایی که تعیین می شود، پایبند باشیم. جایگاه شغلی، اجتماعی، اقتصادی و... افراد نباید به هیچ عنوان در توزیع واکسن کرونا تاثیر بگذارد.

مهاجران را دریابیم

شمسی کوشکی با اشاره به وضعیت توزیع واکسن کرونا در بین مهاجرینی که در کشور حضور دارند، گفت: به نظر من مهاجرین به هیچ عنوان نباید از برنامه توزیع واکسن کرونا مستثنی شوند. زیرا آنها در کشور ما و در کنار مردم ما زندگی می کنند، واجد شأن و کرامت انسانی هستند و در تمام سوگندنامه های پزشکی این موضوع مطرح شده که ملیت برای ما فرق ندارد. بنابراین مهاجرین افغان حتما باید در این برنامه دیده شوند. البته این افراد هم معمولا گروه های آسیب پذیر هستند.

وی تاکید کرد: در عین حال یکی از مراکز مهم زندان ها و افراد زندانی هستند. زیرا این افراد در یک فضای بسته کنار یکدیگر هستند و باید شرایط آنها را هم مورد توجه قرار دهیم.

ضمانت اجرای اولویت بندی ها

شمسی کوشکی درباره ضمانت اجرای چنین اولویت بندی هایی، گفت: گایدلاینی که در این باره نوشته می شود، باید یک پیوست اجرایی هم داشته باشد. به هر حال ممکن است برخی از افرادی که در ارائه خدمات سلامت، نقش مستقیم دارند و الزاما پزشک و پرستار هم نیستند، اولویت پیدا کنند. بر همین اساس است که معتقدم در تدوین این

اولویت‌ها باید گروه‌های مختلف جامعه حضور داشته باشند و پروسه باید به گونه‌ای باشد که همه قبول کنند که این اولویت‌ها منصفانه است.

وی افزود: به نظر می‌رسد درباره واکسن آنفلوآنزا چنین احساسی وجود نداشت و بر همین اساس هم بود که مجلس اعلام کرد که این اقدام هر ساله انجام می‌شده و بعد گفته شد که این واکسن‌ها قرار است برگردانده شود. بنابراین نکته مهم این است که در گایدلاین ذکر شود که هرگونه تخطی از آن پیامد دارد و این پیامدها ذکر شود. همچنین از نهادهای مردمی برای نظارت استفاده شود و جایی باشد که مردم بتوانند موارد تخلف احتمالی را گزارش کنند. در غیر این صورت عدالت در سلامت رعایت نمی‌شود، اعتماد عمومی لطمه جدی می‌خورد و در عین حال بیماری هم کنترل نمی‌شود. زیرا از آنجایی که واکسن را به افراد درست‌نزدیم، مرگ و میرمان بالا می‌ماند و زنجیره انتقال هم قطع نمی‌شود. در این حوزه نهادهای مردمی و نظارت عمومی می‌توانند کمک کنند. در عین حال در توزیع واکسن شفافیت بسیار مهم است.

وی با بیان اینکه در توزیع واکسن شاخص‌های فنی هم وجود دارد، ادامه داد: ممکن است افرادی باشند که واکسن مناسب‌شان نباشد. به عنوان مثال فردی که به کرونا مبتلا شده، اولویت بعدی است.

شمسی کوشکی با بیان اینکه ما باید تمام تلاش مان را انجام دهیم تا واکسن کرونا را در داخل کشور بسازیم، گفت: اگر قرار بر این شد که میزانی از واکسن را از کشورهای دیگر خریداری کنیم، باید واکسن‌هایی را بخریم که امکان انتقال آنها به دورترین نقاط کشور وجود داشته باشد.

هر آنچه که با عنوان واکسن کرونا در بازار سیاه باشد، تقلبی است

وی در پایان صحبت‌هایش خطاب به مردم، گفت: به نظر می‌رسد از چند هفته دیگر تزریق واکسن آکسفورد در انگلستان آغاز می‌شود. با اینکه شرکت‌های دارویی واکسن‌هایشان را پیش‌فروش کرده‌اند، اما با توجه به محدودیت واکسن کرونا در سطح دنیا، به احتمال زیاد واکسن واقعی نمی‌تواند وارد بازار سیاه شود و قاعدتاً هر آنچه که با عنوان واکسن کرونا در بازار سیاه وجود داشته باشد، تقلبی است. وقتی واکسن وارد بازاری می‌شود، مردم در معرض کلاهبرداری هستند، اما بدانند که واکسن بسیار حساس است و به هیچ‌عنوان واکسنی از بازارهای سیاه تهیه نکنند و دنبال تهیه واکسن از راه‌های غیرقانونی نباشند.